

Građani RS imaju veće povjerenje u banke nego obratno?

Depoziti stanovništva u bankama RS su nastavili s kontinuiranim rastom od velikog pada iz oktobra 2008. godine. Nasuprot tome, iznos plasiranih kredita stanovništvu nije rastao

Iako likvidan, bankarski sektor je još u stanju hibernacije

Kreditna aktivnost bankarskog sektora u 2010. godini ne pokazuje znakove oporavka.

Rast ukupnih kreditnih plasmana banaka u RS na kraju prvog polugodišta 2010. godine u odnosu na isti period prošle godine iznosio je skromnih 3,8%, dok je ovaj rast u odnosu na kraj prošle godine bio na nivou od 2%. Očigledno, banke još smatraju da je nastavak ekspanzije kreditnih aktivnosti u RS visoko rizičan posao, te su nastavile s politikom nepovećanja postojeće izloženosti prema privatnom sektoru. Iz ovoga bi se moglo

Građani više vjeruju bankama nego njima?

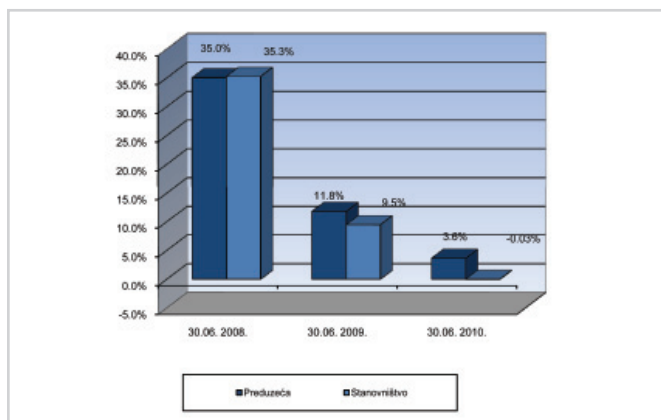
Depoziti stanovništva su nastavili s rastom koji traje od zadnjeg kvartala 2008. godine, te su u RS zabilježili povećanje od 6% u toku prve polovine 2010. godine. Ovakav trend barem na prvi pogled sugerira da građani nemaju problem s povjerenjem u sigurnost bankarskog sistema. Međutim, ista stvar se može posmatrati i iz nešto drugačijeg ugla. Ne treba zanemariti činjenicu da su građani pod uticajem ekonomske krize odgodili značajan dio svoji potrošačkih i investicionih planova, te su na ovaj način povećali udio svog dohotka koji odlazi na štednju. Ovaj višak sredstava su onda položili na svoje tekuće i štedne račune pa, prema tome, posljedični porast depozita dobrim dijelom odsljkava nemanje

zaključiti da bankarski sektor nije ubijeden da je ekonomska kriza definitivno stvar prošlosti, te da je još teško procijeniti postojeću visinu sistemskog rizika. U skladu s tim, banke preferiraju zadržavanje visokog iznosa novčanih sredstava u svom posjedu (1,35 milijardi KM) kao zaštitu od potencijalnih većih odliva depozita. Značajniji porast kreditnih plasmana i dalje jedino bilježi sektor Vlade i Vladinih institucija, što potvrđuje trenutnu visoku averziju banaka prema izlaganju novim rizicima, aktuelizuje opasnost "izguravanja" privatnog sektora na strani potražnje za kapitalom, te ukazuje na otežanu fiskalnu poziciju javnog sektora. Imajući u vidu da je potrošnja istorijski bila glavni pokretač rasta domaćeg BDP-a, jasno je da neće doći do stabilnijeg ekonomskog oporavka bez

izbora i činjenicu da su se građani osjetili finansijski nesigurniji u toku krize. Da se dio dohotka koji stanovništvo štedi povećao potvrđuje i podatak da je ukupna vrijednost depozita stanovništva premašila i svoj pretkrizni iznos iako u istom periodu nije došlo do povećanja primanja stanovništva (prestanak rasta plata, pad stope zaposlenosti, pad transfera novca iz inostranstva).

Ako stepen povjerenja banaka prema stanovništvu mjerimo stopom rasta kredita u ovom segmentu (-0,03% u prvoj polovini 2010), onda se može reći da banke nisu uzvratile ovu "prisilnu ljubav". Banke nisu plasirale nove kredite stanovništvu i pored činjenice da se stanovništvo čini sigurnijim segmentom s obzirom na manji udio nekvalitetne aktive u odnosu na pravna lica (7% u odnosu na 13,4%). I sam zastoj kreditnih plasmana stanovništvu se jednim

Rast kreditnih plasmana banaka u RS (jun/jun prethodne godine)

Izvor: Agencija za bankarstvo RS

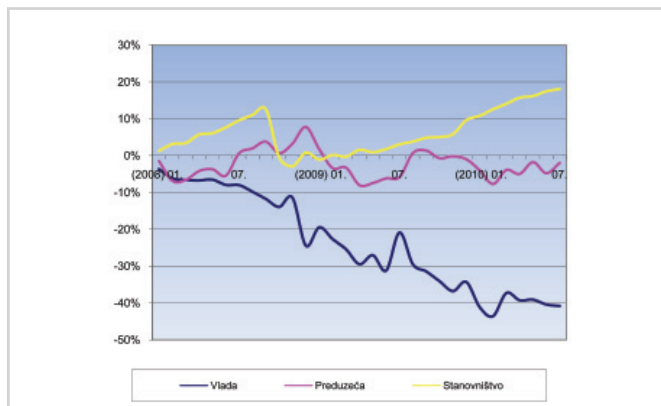
osjetnije revitalizacije bankarskih aktivnosti. Međutim, kada do ova-ga dođe, nikako ne treba očekivati nastavak astronomske stope rasta kreditnih plasmana iz pretkriznog

perioda, koje su prije svega bile odraz globalno enormno visokog ekonomskog optimizma i tolerancije prema riziku.

Analizu uradio centar za istraživanja i studije

Kretanje depozita u bankama u BiH (promjene u odnosu na decembar 2007)

Izvor: Centralna banka BiH

dijelom može pripisati promjeni u potrošačkim odlukama, te nesigurnijoj ekonomskoj poziciji građana RS, ali svakako glavni uzrok za ovo leži u novoj, mnogo rigidnijoj kreditnoj politici banaka.

Izrazito visoke mjesečne promjene u depozitima preduzeća ukazuju na probleme likvidnosti privrede, dok je konstantni negativni trend u depozitima Vlade i Vladinih institucija uglavnom rezultat povlačenja sredstava od privatizacije.

Klijenti otežano otplaćuju rate

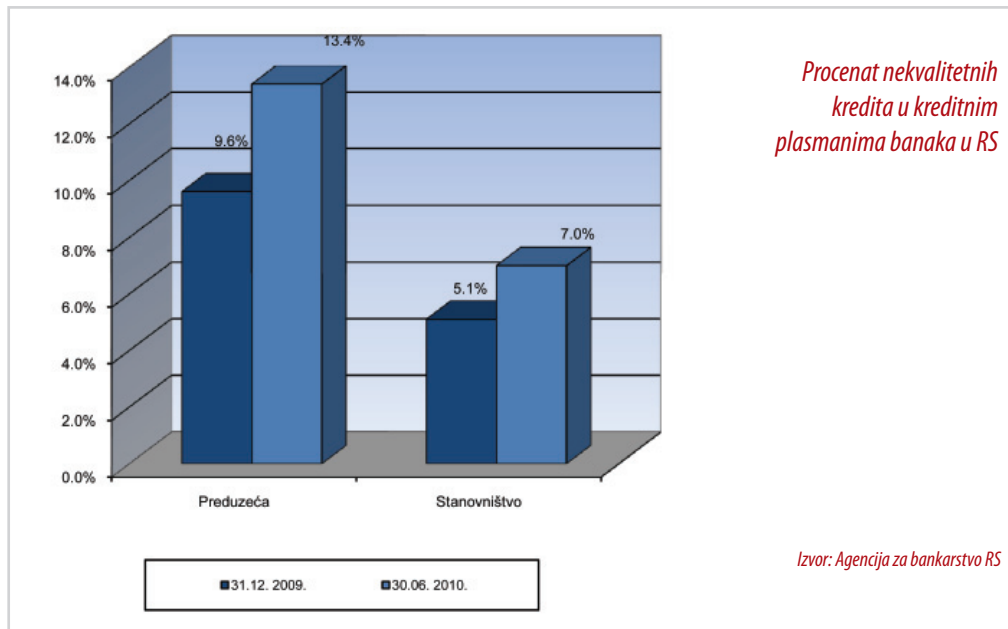
Kvalitet kreditnog portfolija banaka u RS je pogoršan u prvom polugodištu 2010. godine. Udio nekvalitetnih kredita (krediti

koji su kvalifikovani u najviše kategorije rizika - C, D i E) u ukupnim kreditnim plasmanima je u prvom polugodištu porastao sa 7,8% na 10,8%, što predstavlja nastavak negativnog trenda iz 2009. godine. Ekonomska kriza u RS, prema tome, nikako nije stvar prošlosti s obzirom

na to da se privatni sektor suočava sa sve većim poteškoćama u izmirenju svojih obaveza na vrijeme. U tome prednjači sektor preduzeća kod kojeg je udio nekvalitetnih kredita dostigao 13,4%. Za ovakvo stanje odgovornost dobrim dijelom snosi i jedan broj banaka koje su svojim

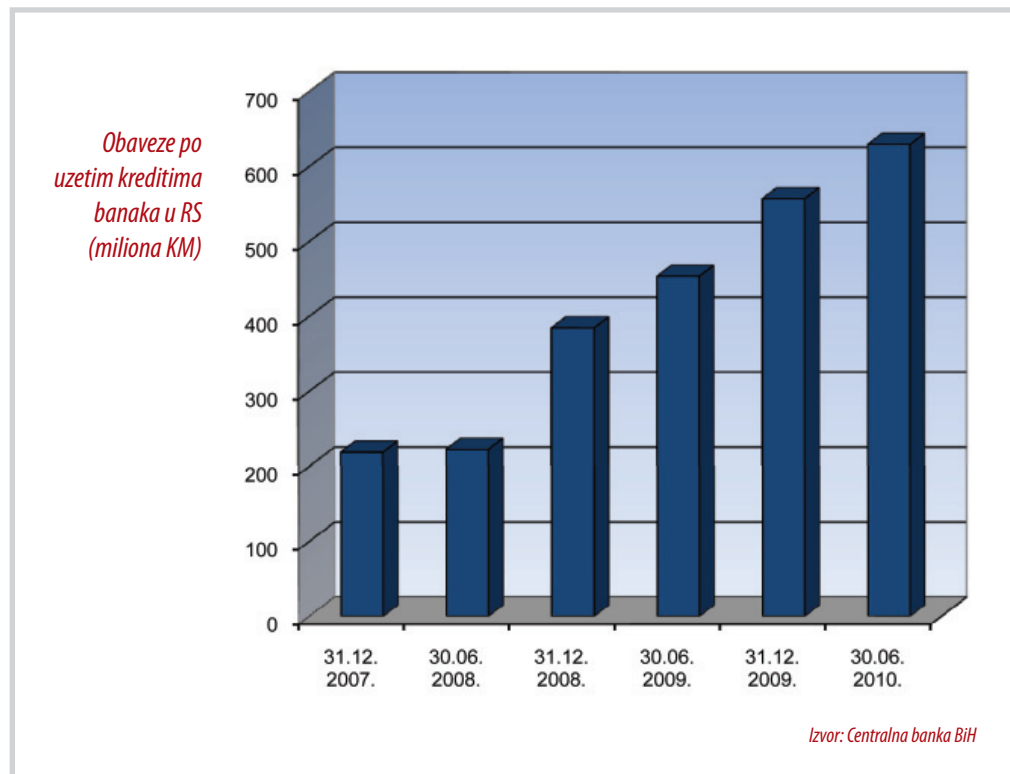
neselektivnim pristupom otežale poslovanje i dobrim klijentima. Ovo potvrđuje i skorašnja izjava guvernera Centralne banke BiH da banke "nisu adekvatno odgovorile na krizu po pitanju razumijevanja klijenata, jer je očito da su neki klijenti, ne svojom krivicom, došli u situaciju da ne mogu servisirati svoje obaveze".

U svakom slučaju, produžetak krize i sporiji izlazak će predstavljati dodatni pritisak na bankarski sektor jer je njegova "krvna slika" direktno povezana sa zdravljem ekonomije. Tako je pad neto dobiti banaka u RS za 72% u prvom polugodištu u odnosu na isti period prošle godine logičan rezultat, s obzirom na to da prihodi od kamata predstavljaju osnovni izvor prihoda za banke, kao i da su povećana obavezna rezervisanja za potencijalne kreditne gubitke.

Povećana zavisnost banaka u RS od kreditnog finansiranja i matičnih banaka

Suočene s padom depozita kao osnovnog izvora finansiranja, banke su bile primorane da se više oslone na druge izvore. Tako su krediti koje su uzele banke u RS porasli za 13% u prvom polugodištu 2010. godine, dostigavši iznos od 629 miliona KM. Važno je napomenuti da u strukturi ovih kredita udio od 76% čine krediti Investiciono-razvojne banke RS (IRB RS), koje su domaće banke povukle s obavezom plasiranja preduzetnicima i preduzećima za nabavku osnovnih i obrtnih sredstava i refinansiranje finansijskih obaveza, te stanovništvu za kupovinu ili proširenje stambenih jedinica. Na ovaj način IRB RS je postala najznačajniji izvor kreditnog finansiranja banaka sa sjedištem u RS. Opređenije banaka za ovaj izvor finansiranja ni malo ne čudi imajući

u vidu ispodtržišne kamatne stope sredstava IRB RS.

Učešće depozita bankarskih institucija od 20% u ukupnim depozitima ukazuje na visoku zavisnost banaka u RS od matičnih banaka,

te bi eventualno povlačenje ovih depozita moglo ugroziti njihovu likvidnost. S tim u vezi, poslovna politika prema zemljama Balkana i finansijsko stanje matičnih banaka i dalje će imati snažan uticaj na poslovanje domaćih banaka.

Zvaničan stav banaka iz EU prisutnih u BiH formulisan je pod rukovodstvom MMF-a kroz "Bečku inicijativu", kroz koju su matične banke iskazale svoju privrženost odluci da zadrže postojeći nivo finansijske izloženosti na BiH tržištu.

Mikrokreditne organizacije na najtežem ispitu do sada

Mikrokreditne organizacije (MKO) predstavljaju značajnu vrstu finansijskih posrednika u

bankarskim proizvodima. MKO popunjavaju upražnjenu tržišnu nišu, a njihovo djelovanje se u razvojnoj politici smatra povoljnim za povećavanje prihoda ekonomski ugroženih grupa stanovništva. Najveći dio odobrenih kredita MKO u RS odnosi se na djelatnosti u oblasti poljoprivrede (33%). Kredite MKO karakteriše velika brzina i

u ovoj oblasti. Kontraktacija mikrokreditnih aktivnosti otežala je pristup i ovom, možda jedinom, izvoru finansiranja najranjivijim kategorijama društva upravo u periodu ekonomske krize. Porast udjela kredita u kašnjenju sa 10% na 16,2% u prvom polugodištu ove godine, te rast ostvarenog gubitka na 2,5 miliona KM ukazuju na

Interesantno je da je udio IRB RS u kreditnom finansiranju MKO neuporedivo manji u odnosu na banke u RS, što ukazuje na postojanje problema u pružanju finansijske podrške MKO. Razloge za ovo treba tražiti u neprilagođenosti postojećih finansijskih proizvoda IRB RS specifičnostima tržišta MKO, koje ni izbliza nije uporedivo sa

Djelatnost	Miliona KM	Procenat
Uslužne djelatnosti	47,175	19,1%
Trgovina	33,026	13,4%
Poljoprivreda	82,709	33,5%
Proizvodnja	21,246	8,6%
Stambene potrebe	1,397	0,6%
Ostalo	61,554	24,9%
UKUPNO	247,107	100,0%

RS. O tome najbolje svjedoči vrijednost ukupne aktive MKO iz RS od 308 miliona KM, od čega najznačajniji dio predstavljaju kreditni plasmani. MKO su specifična vrsta finansijskih institucija koje karakteriše niska vrijednost pojedinačnih kredita (zakonsko ograničenje do 50.000 KM) namijenjenih klijentima nižih primanja, često iz neformalnih izvora, koji imaju otežan pristup klasičnim

jednostavnost u procesu odobravanja. S druge strane, ovi krediti imaju znatno veće kamatne stope u odnosu na bankarski sektor, pa je tako prosječna efektivna kamatna stopa na kredite MKO iz RS u prvom polugodištu 2010. godine iznosila 20,9%. Plasirani krediti MKO su u prvom polugodištu umanjili svoju vrijednost za 8%, što ilustruje značajno pogoršanje poslovanja

svu ozbiljnost trenutnog položaja MKO. Čini se da je ekonomska kriza naglasila ograničenu mogućnost MKO da upravljaju svojim ulaznim troškovima u sklopu postojeće regulative. S obzirom na to da MKO ne prikupljaju depozite, one su primarno oslonjene na finansiranje svojih djelatnosti kroz povlačenje kreditnih sredstava iz međunarodnih i domaćih izvora.

tržištem klasičnih banaka. Prema tome, alternativne opcije za javnu politiku u ovoj oblasti mogle bi biti razvijanje posebnih finansijskih instrumenata IRB RS za MKO, izmjena regulative u RS koja ograničava vrste usluga koje pružaju MKO ili eventualna transformacija MKO u druge oblike finansijskih institucija.

EUROHERC

Osiguranje kojem vjerujem!

Kontaktirajte nas na telefon broj 051/344-860 ili na mail grupu: eurohercbl@euroherc.ba
Očekuje Vas kvalitetna i profesionalna usluga na teritoriji čitave Republike Srpske i Bosne i Hercegovine.

Vaš partner za sigurno poslovanje!

www.euroherc.ba

www.nektarpivo.com